

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.

Цена му е на год, 3 ф. на по године 1 ф. 50 н.

Брой 11 У Новоме Саду, 20. Априла 1862. Год. V.

Како се науче деца на миролюбностъ.

Миролюбностъ е една одъ најглавнии дружевни доброта. Миролюбностъ е тако велико благо, да Св. Писмо царство божие миролюбствомъ зове. Где е миролюбностъ, ту е самъ Богъ. Миролюбностъ е на людма искра Божества самогъ. Само узъ миролюбностъ постои и правда и снага и величина и слава и свако добро, радостъ и сваки благословъ. Где е миролюбство, ту е и царство божие. Св. Иисмо хвали и препоручуе миролюбностъ на много места: „Уклони се одъ зла и учини добро, тражи мира и држи се нѣга.“¹⁾ „Очи Господа гледаю на миролюбне, и уши нѣгове на молитву њиову, а кои зло учине, биће изстребљени са землѣ.“²⁾ „Колико вамъ е могућно, и колко до васъ стои, имајте миръ са свима людма.“³⁾ „Имајте миръ са свима, безъ овогъ неће нико видити Господа.“⁴⁾ „Имајте миръ међу собомъ, и Богъ мира биће међъ вама.“⁵⁾ „Будале се свађаю, а паметни у миру живе.“⁶⁾ „Где е зависти и свађе, ту е и неслоге и свакогъ зла.“⁷⁾ Самъ Христосъ Спаситељ назива миротворце блаженима, и каже, да ће се синовима божимъ назвати. Мат. 5. 9.

Ко држи, да миръ и слога све диже, а немиръ све руши; ко држи, да е онде сваке среће и благослова, где е мира и любви; ко зна, да најгорчие ране, што ихъ люди и народи еданъ другомъ задаю, само изъ неслоге излазе; ко е само изъ далеко гледао зла, што се изъ свађе међу најрођениима изроде, тай ће и признати, да само она школа за животъ најболъ воспитава, што сваку прилику свађе одъ деце одкланя, и духъ миролюбности у њима одгая; ков се слѣдећимъ учивити даде:

Учитељ се мора и онда кадъ децу каштигуе показивати као човекъ, којимъ духъ любви и мира влада. Ко е тимъ

1.) Псал. 34, ₁₅. — 2.) Пет. 1, 3, ₁₁. — 3.) Рим. 12, ₁₈. —

4.) Евр. 12, ₁₄. — 5.) Корин. 1, 13, ₁₁. — 6.) Сир. 28, ₁₁. —

7.) Як. 3, ₁₆.

духомъ испуњивъ, тай неће никадъ ни съ едномоу грдномъ речи на децу викнути, нити ће се избезумњивати, пакъ децу гурати трзати чупати иль тући, него ће после мирно свршене изтраге са сажаленѣмъ каштиковати, сећајући се, да и самъ мани има, и да би волио и себи блага и милостивогъ судую.

Учитель мора на све оно пазити, што би деци повода сваѣи дати могло, као што су неки несташлуци, играчке, краѣа, издеванѣ имена, руганѣ било са кои му драго мани иль недостатка и пр.

Учитель се мора яко чувати, да га незназае деца, да онъ негу децу веѣма негъ осталу пази, закланя, напушта, прашта, било зато, што су одъ имуѣнии родителя, иль што е са ѣиновимъ стариима у којој тењној свези, или изъ кое особите наклоности. То начини у часу завистъ и злобу, и буде у часу поводомъ сваѣе и зла меѣу децомъ, а често чакъ и меѣу родитељима деѣтимъ.

Цензорима и помагачима има учитель дужности ѣинове строго определити, и врло обозренъ бити, да и овихъ ауторитетъ предъ осталомъ децомъ одржи, и да осталу децу одъ овихъ самовољства сачува. Неумелъ то вешто удесити, онда е далеко болъ, да истихъ нема, другчие ће довекъ сваѣе и зла у школи имати.

Учитель несме нипошто шпионирания трпити, ни напуштати крадногъ подказивана и тужкараня дечиегъ, ерѣ ће тимъ небройне и вечите сваѣе и кавге извести, него валя самъ да пази и испита, и да научи децу явно истину казивати.

Партае меѣу децомъ, изъ кои често найвеѣа зла изаѣу нетреба нипошто ни часка трпити.

Найленше е средство за извиенѣ миролюбства побудити у деци чувство и любавъ обштинства, осеѣанѣ и свестъ да они сви едну велику и лепу целостъ сачиняваю, и да ће довекъ као браѣа едавъ съ другимъ живити имати.

Колико има учитель говорити.

(Едно питањ за учитель.)

Многи се учитель тужи на учительство, ерѣ се ту много говорити има, где се силна снага троши и многи у гробъ свалюе. То е истина. Учителѣвъ е говоръ школској ѣиви и семе и плугъ и све, и мора се живо радити, ако смо ради плода дочекати. Има доиста учителя, кои се силнимъ говоромъ пре времена у гробъ свале, али томе е узрокъ, изузевъ при-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

рођену сколностъ къ ѡктици, невештина у извршиваню свое дужности, а ние званѣ само собсмѣ.

Готово сви учители гворећи вичу више негѣ што треба. Кадѣ су деца сасвимѣ мирна, онда се може врло тио говорити, и безѣ напрезаня, и безѣ уштрѣба науци; ако л' нису мирна, валя ихѣ найпре у мирѣ довести, другчиѣ е и вика узалудѣ. Я самѣ се о овой истини на толико места уверио: што учитель веѣма виче, то и деца веѣма немирую, а што учитель тише говори, то и деца веѣма пазе и слушаю. Юшѣ има одѣ свога тишегѣ гвора учитель и ту користѣ, да ако кадкадѣ веѣма викнути мора, тимѣ яче на децу упечатленѣ учини, а кодѣ оногѣ доведкѣ викаюћегѣ огуглаю, пакѣ ни найвеѣе вике непазе.

Друга е юшѣ веѣа погрешка, што многи учители сувише много гворе, петѣ и десетѣ пута више, негѣ што треба. Ево само еданѣ примерѣ, како самѣ еднога доста вешта учителя при рачину съ децомѣ говорити чуо:

„Кадѣ имашѣ 73 новца, нелико ти юшѣ треба до 100? Ко ће ми то найбрже израчунити; алѣ пазите сви, и бройте одѣ 73 до 100, пакѣ ће те сви видити колко треба.“ Деца рачуне; едно се яви, да е нашло. Учитель му виче: „седи и ѣути докѣ те не прозовемѣ, шта увекѣ ти изтрчавашѣ.“ Яве се и више деце. Учитель опетѣ: „мирни бидите, докѣ и други израчуне; сад сам тогѣ опоменуо што устае пре негѣ позовемѣ.“ Сврше сва деца. „Но дакле, колко си ти наше?“ Дете: 26. Учитель: „Ние истина, видишѣ да ниси пазно, я самѣ то одма знао, да ћешѣ ти ма што бубнути; други редѣ да ми се ниси усудио руке дизати. Дедѣ ко зна болѣ.“ и т. д.

Я питамѣ, да ми сваки по души каже, колико е одѣ ови преко 70 речи, што ихѣ е овде изговорио, нужно? Оно прво неколико; а све остало преко 60 мого е преѣутати, а да ясности питаня не само ни найманѣ ва уштрѣбѣ небуде, него ни да юй и ненауди. Свако е питанѣ тимѣ ясние, што е краѣе и определениѣ изказано. Кои учитель децу навикне питанѣ само едаредѣ имѣ казати, деца ће га са целомѣ пажњомѣ приватити, и одма радити; а кадѣ знаю, да ће онѣ питанѣ два триредѣ повторавати, они само наполе слушаю, као имаѣе юшѣ кадѣ чути; юшѣ и оно наполе тако немарљиво слушаю, да најпосле опетѣ питаня неувате. Ко е онда кривѣ и той ненажњи дечиюй, и онима влимѣ последицама по здравлѣ учителя одѣ тога многогѣ гвора. Нико други него учитель самѣ. Ко е дете непази, валя га опоменути знакомѣ, а не придиковати му стотину речи. Шта се тиче цсовка едногѣ детета осталу децу? Пишта,

него, чимъ деца више речи чују, него што ихъ се тиче, одма се уобичае непазити, пакъ онда промаше и оне речи, кое ихъ се тичу. Ето тако се многимъ излишнимъ говоромъ учительскимъ башъ система ично дечия пажња уквари, распе, пакъ отудъ изађе несташлукъ, зверанѣ и блесанѣ, кое одма свакомъ ко иоле школу и њѣнъ животъ познае у очи падне, одма види, да ту између учителя и деце башъ никое везе нема, свакъ о својој глави расеутъ. Тимъ излишнимъ речма учитель дакле и децу забуни и непажљиву начини, и своју сопствену снагу троши и губи. Што се дае за 5 новаца купити, то за 50 куповати лудостъ е.

Притомъ има јошъ нешто, што се ту трађи, а то е оно најскуплѣ, што се ничимъ купити неда, време. На учителю е точностъ највредније свойство. То сваки и кои се нерадъ хвали, себи у неку особиту заслугу приписуе, ако е одма, чим' час' куцне у школи. Свакъ држи, да е сваки минутъ, коегъ учитель за-каснѣ, крађа и издајство на деци, и нема другога спољашњегъ знака, по комъ и невештакъ вредноћу учительству оценити уме, него точно одржаванѣ и испуњиванѣ прописани часова. А заръ су они минути, што се у средъ часова тимъ излишнимъ говоромъ страће манѣ вредни одъ оне, што ихъ се доцниимъ улаженѣмъ илѣ раниимъ излаженѣмъ украде? Заръ ние ово исто онако крађа тога и тако кратко одређеногъ времена, кое учитель тимъ излишнимъ говоромъ страђи, и кое не само да ствари непомажу, него како свакъ види јошъ јако одмажу, еръ уобичае децу немарљиво пазити. У вештину учительства дакле како што вештъ говоръ спада, исто тако и вешто ђутанѣ: не оно лењо, што едва уста отвора; не оно намргођено, што деци сву вољу убие, већ оно мудро, што умно мицанѣ и што ходъ и токъ дечии мисли ослободити и унапредити за свету дужностъ ема-тра, пакъ се мудро натрагъ повлачи, да само онима слободнија пута даде.

Како у рачуну, исто се тако може свуда у свакомъ другомъ школскомъ послу чинити; у приповеданю — навикавајући децу да у свеви приповедају, а не исчекујући запиткиваня, којима се приповедка изкомада и подере, да јој се ни репа ни ушию незна. При читавю — неисправляјући одма самъ сваку дечию погрешку, него уобичаећи ихъ, да сва пазе, и било сва илѣ по реду, оногъ што чита да исправляю. При реалијама — показујући икону, карту илѣ збирку, и упућујући децу, да сама све виде, нађу, кажу. Јошъ има неки ствари, где неће учитель ни се дваестъ и триестъ пута казиванѣмъ оно учинити, што ће учинити, ако едаредъ на таблу напише; и тимъ се даде силанъ

говоръ уштедети. У самомъ држаню дисциплине даде се силанъ говоръ уштедети, ако учителъ научи децу пачити на знакове: кадъ треба кѣниге, табле, прописе извадити иль оставити, устати иль сести, говорити иль ѣутати, одговарати поединце иль у хору, и пр. на кое се деца за кратко време науче, и учителъ тимъ толику моѣтъ надъ децомъ са тимъ малимъ знацима добие, да се самъ чидити мора.

Да укратко све кажемъ: потрудити се валя съ малимъ средствама много извршити, и извештити се валя умерено говорити, а повешто и безъ говора децу учити.

Какво друштво валя за учителя.

(Едно питањъ за учителъ.)

На ово питањъ одговориѣмо са онима найпознатиима правилама, о коихъ се истини нико данасъ и несумња.

Прво е правило: Сваки се човекъ по свомъ друштву познае. Оѣшъ ли да дознаиѣ кое какавъ, гледни само друштво какво му е. По друштву се позна, ко се неда другчие. Съ кимъ си, онаки си. Свака тица своје яту тежи. По друштву кое ко себи одбере найболъ се види, како ко самъ себе цени и уважава. На друштво има дакле и сваки други човекъ, комъ е свое поштењъ и име мило пазити, а учителъ понайвеѣма, да неби непашеѣи на то свету повода дао, са друштва ценеѣи га зло пресудити. Како при избору, тако и при свакомъ полазку у друштво валя да намъ то правило увекъ на уму стои. Сеѣанъ тогъ кадро е и другогъ човека одвуѣи одъ онака друштва, кое би имену нѣговомъ и поштованю на штету бити могло; тимъ пре валя учителъ да се осети.

Друго е правило, на кое ми при избору друштва пазити имамо, у ономъ апостолскомъ изречению Рим. 12, 16. Немислите о високимъ стварма, него се држите нискихъ. Са изречениемъ овимъ невели Апостолъ, да ми у забаву и одморъ крѣме тражимо, и да се узъ беѣаре лепимо; него насъ светуе, да се нетрпамо меѣу великаше и богаташе, ерѣ ће мо велики теретъ на се навуѣи, Сир 13, 2. и презреѣе насъ, по ѣиовой нарави, а и ми би могли онай ѣиовъ раскошанъ животъ гледеѣи полакомити се на коешта, што би нашемъ званю сасвимъ противно било. Далъ насъ светуе: „неиди меѣу безбожнике, да небудешъ ягнѣ меѣу вуцима. Сир, 13, 21. Недружи се са срдливима, нити се мешай са назлобρίζима. Прич 22, 24. Юшъ светуе, да се дружимо са смернима, да одбирамо друштво, где

ће насъ поштовати и радо гледати, где ће мо на користъ бити наукомъ иль саветомъ. У такомъ друштву нежемо у ишкусевъ доћи, ни одъ свогъ поноса што попустити, вить помещаюћи се са лакоумима речю иль деломъ ону чистоту и посвету мисли и осећаня, како ихъ наше званъ непрестано изискуе погазити.

Найиосле: Нами е време савъ капиталъ. Ми и сами свой радъ и заслугу одмерамо по сатима, кое даемо, и по тимъ сатима одмераю намъ люди плату. Отуда слѣдуе, да ми са своимъ временомъ врло штедљиви бити имамо и пазити, ни друштомъ га нетраћити. Наша е сва вредностъ у знаню, другог' блага немамо; а са овимъ благомъ стое люди юшъ лошие негъ са онимъ спољашнимъ; никадъ га нико сувише накупити неже, пакъ да сме рећи, више га нетребама, нећу више да га сабирама. Ваљане су кѣнге и другчие, радъ овогъ блага найпретежније, свако друго далеко превазилазеће друштво.

Библичне приповѣдкѣ

у библичнимъ рѣчма.

23. Излазакъ изъ Египта.

(И књ. Мойс. гл. 12 — 15.)

Около поноћи порази Господъ свакога првенца у земљи Египетској, одъ првенца Фараонова, кои седи на престолу, до првенца робивъ што е у ями (у тавници подземной, и земуници), и до свакогъ скотскога првенца. И беше Великій вапай (яукъ); еръ не быше куће, у којой нѣ было мртвца. И призва Фараонъ Мойсея и Аарона ноћу и рече имъ: Устайте (спремите се) на отидите одъ мога народа, вы и сынови Израилѣви, и послужите Господу Богу вашему; узмите собомъ и овце и говеда ваша, на идите, те благословите и мене! И Египтяни натериваху люде, да изъ землѣ изиђу; еръ рекоше: сви ћемо збогъ њи поизумирати. И люди узеше тесто, пре него што е узкисло, и увезавши га у халйиве, метнуше на рамена своя.

И дигоше се сынови Израилѣви изъ Рамесиа, њи шесть тисућа людій пешака, осимъ деце, и странци (тубѣнци) многи изиђоше съ њима, и быше съ њима многи овци, волови и скотови. И испекоше тесто, кое изнесоше изъ Египта некиисло, еръ нѣ было узкисло. —

И рече Мойсей къ людма: Памтите овай данъ, кадъ сте изишли изъ земль Египетске, еръ Господъ васъ рукомъ крѣпкомъ одатле изведе. И узе Мойсей кости Иосифове са собомъ.

И Богъ воѣшаше сынове Израилѣве, на дану стубомъ облачнимъ за показати имъ путь, а ноѣу стубомъ огнѣнимъ, да имъ свѣтла.

И казано бы Цару Египетскомъ, да в народъ побегао, и превратисе ердце Фараоново и нѣговыхъ слугу противъ народа, и рекоше: Шта учинисмо, одпустисмо ето сынове Израилѣве, да намъ више неслуже! Упрегне дакле Фараонъ кола, и сакупи све свое люде, и узе 600 одабранныхъ кола, и све конѣ Египетске и старешине (капетане; тристаты) надъ свима. И више Египтяни, сынове Израилѣве, кои се настанили бяху кодъ црвеного Мора. И Фараонъ се приближаваше; а сынови уплаше се и вапише ка Господу, и рекоше Мойсею: „Заръ нѣ было гробова у Египту, кадъ си насъ извео да погинемо у пустыни!“ И рече Мойсей къ людма: Будите арзновни (небойте се), стойте и глетайте спасеніе одъ Господа, кое ѣе намъ овъ данасъ учинити. Ове Египтяне, кое садъ гледате неѣте више никада видити. Господъ ѣе се за васъ борити, а вы ѣутите (неговорите више ништа)! И рече Господъ къ Мойсею: „Реци сыновима Израилѣвима, нека путую далѣ, а ты узми палицу твою и пружи руку на море, и раздели га, да уѣу сынови Израилѣви посредъ мора по суву! И познаѣе Египтяни да самъ я Господъ.“

И подиже се Анѣо Господный, кои иѣшаше предъ четомъ сынава Израилѣвыхъ, и заиѣе за ѣи, а и стубъ облачный подиже се испредъ ѣи, и стаде за ѣима измеѣу чете Египетске и чете сынава Израилѣвыхъ. И бы тама и мракъ, и доѣе ноѣъ, и не састаше се едни съ другима су воѣъ.

И пружи Мойсей руку на море, а даде Господъ те удари велики южни ветаръ су воѣъ, и осуши море, и растуци се вода. И сынови Израилѣви уѣоше посредъ мора по суву, и быаше имъ вода као зидъ съ десна и съ лева. И погнаша Египтяни и уѣоше за ѣима, и сви конѣ Фараонови и кола и коняници у средъ мора. И у стражу ютреню (у зору) сбуни Господъ чету Египетску, и рекоше Египтяни: Бежимо одъ лица Израилѣвогъ, еръ Господъ се бори за ѣи! И рече Господъ Мойсею: „Пружи руку твою на море, па нека се сакупи вода, и некъ покріе Египтяне и кола и конянике!“ И пружи Мойсей руку на море, и доѣе вода у корито на свое место. И истресе Господъ Египтяне посредъ мора, и покри вода кола и конянике и су силу (войску) Фараонову, и неостаде одъ ѣихъ ни еданъ.

А сынови Израилѣви пређоше по суву посредъ мора. И избави Господъ Израиля у тай данъ одъ руке Египетске, и видеши сынови Израилѣви Египтяне мртве у край мора. И убояше се люди Господа, и вѣроваше Богу, и Мойсею угоднику нѣговомъ. Тада заповѣваше, Мойсей и сынови Израилѣви ову пѣсму Господу: „Поймо Господу, ербо се онъ славно прославио, коня и коняника баціо е у море!“ —

Псаломъ сто и тринаести.

Хвала и Слава Богу.

Хвалите Отроцы Господа, хвалите има Господне. Дѣцо хвалите Господа, хвалите име Господнѣ.

Бѣди има Господне благословено ѿ нынѣ и до вѣка. Нека будо име Господнѣ благословено, слављено, одъ сада па до вѣка.

ѿ востѣкъ солнца до западъ хвално има Господне. Одъ истока сунца до запада хвално е име Господнѣ; свуда се хвали име Божіе.

Высокъ надъ всѣми изыски Господъ: надъ небесы слака егш. Високъ, преузвишенъ е надъ свима народима Господъ; надъ небесима е слава нѣгова.

Кто ико Богъ нашъ; на високихъ живый, и на смиренныа призираи на небеси и на земли. Ко е такавъ као Богъ нашъ; кои на висина (на небу) живи, и кои на све смерне погледа, были они на небу иль на земљи? Ко слави име Божіе на небу? Ко е люде на земљи има Богъ радо? Требалъ дакле да се мы поносимо, и погордимо, ако смо добри, иль богати, иль научени, иль лепо одевени? Приповеди евангелие о смерномъ Царинику и о горделивомъ Фарисею?

Коздкизалъ ѿ земли нища, и ѿ гноища козкышалъ оубога. Богъ е онай, кои подиже са земљ сиромаша, и изъ блата узвишуе убогога. —

Посадити его съ князи, съ князи людей своихъ. — Да га посади, да посади сиромаша съ поглаварима своихъ людіи. Богъ много пута даде, на одъ сиромашне а добре дѣде постану велика Господа: Свештеници, владике, старешине и офицери. Знателъ изъ Библичне Повѣсти кои такавъ примеръ, где е едно пастирче Богъ за Цара изабрао? — Овде треба навести и познате примере изъ Србске Историје.

Вселлаа неплодокъ въ домъ, матеръ ѿ чадѣхъ веселашѣюса. — Богъ дае матерама, дѣцу на найвећу радость ѿихову.

Вестници смрти.

(Народна приповедка.)

У старо доба путовао по свету еданъ Дивъ. Ђдаредъ изађе предъ нѣга неки мали алъ пакостанъ човечулакъ викнуувъ: стани, ни корака далъ.

„Шта, одазва Дивъ, теби кепецу да станемъ: ако те само доватимъ, међу претима ћу те смрвити“ и приступивъ увати га и запита: „а ко си ти, кадъ тако кочоперно говорити смешъ?“

Ј самъ смртъ, рече човечулакъ, мени нико на супротъ не сме, и ти се морашъ предати.

Дивъ се зачуди, и нехтевъ покорити се стане се са смрти борити. То бияше дуга и тешка борба, најпосле одржи Дивъ победу ударивши смртъ песницомъ по глави, да се одма обнезнанѣна на земљу сложи.

Дивъ оде, а смртъ оста испребияна лежећи, ни съ места се маћи немогаше. „Тужной мени, шта ће садъ одъ света бити, ако и ја погинемъ. Нико више умирати неће, и люди ће се тако намножити, да ће еданъ другогъ прождирати, еданъ одъ другогъ неће где стати имати.

Туда наиђе едно момче певајући, и опазивъ тога полунесвестна лежећи сажали се, приступи, подиже га и некимъ окрепљивимъ пићемъ напои, пакъ приста, докъ се онај сасвимъ разабра. А знашъ ли, упита га смртъ, ко самъ ја, и кога си ти подиго? Ј незнамъ. — Ј самъ смртъ, која никогъ нештедимъ, немогу ни на теби разлике правити, клетва ми е тако. Алъ да опетъ видишъ, да самъ благодарна, еръ и ја на неблагодарне највећма мрзимъ, ево ти обећавамъ, да те нећу изненада напасти, него ћу ти пре негъ по тебе доћемъ мов вестнике послати.

Фала ти и на томъ рече момче, баръ донде се нећу бојати ни бринути; и то рекавъ оде певајући далъ.

Али младостъ и здрављъ неосташе занавекъ; дођоше болови и болести и старостъ. Ние јошъ мени умирати, рече у себи; мени е смртъ обећала пре негъ што по мене дође свое вестнике послати, и опоменути ме; само да ме ова болестъ прође.

Кадъ се опрости болести, настави исто онако несмислено живети. Ђдаредъ кадъ у највећемъ мау веселя би, неко га по рамену куцне, и кадъ се обазре, опази смртъ говорећи му: Айде, твой е часъ куцнуо.

Шта? заръ ћешъ да погазишъ речъ своју. Та ти ми обећа, пре негъ сама по мене доћешъ твоје вестнике послати, а ја јошъ ни едногъ невиде.

Бути нелажи! Нисамъ ли ти едногъ за другимъ слава: непосла л' ти грозница, кое те у постелю сваљиваше; ненапушта л' главобоље и несвести толико реда на те, кое те савимъ обнезнављаше: непушта л' костобољу, коя те по свима удима люто мучаше; неопоминялъ те мой рођени братъ савъ свако вече на ме; нележалъ сваку ноћъ као и мртвѣ, и то ти све ништа ние?

На све ове речи немога кукавацъ ништа одговорити, него се предаде својој судбини, и оде кудъ га смртъ однесе.

Отацъ са три сина.

(Една приповедка.)

Еданъ старъ и богатъ отацъ умирући сакупи своју децу пакъ ихъ благослови и благо подели, а преостане еданъ прстенъ са скупоценимъ драгимъ каменомъ. „Овај прстенъ, рекне старацъ, дели се не да, него љу га онеме одъ васъ дати, ко најблагородније дело учини.“

Синови се разиђу, и после три месеца опетъ дома врате.

Најстарији синъ рекне: „Еданъ старацъ, когъ никадъ видео нисамъ повери ми свое големо благо да причувамъ, а безъ икакве обвезе и писмена, и ја самъ му то благо недирнуто вратио, пакъ држимъ да самъ доста благородно дело учинио.“

„Ти си учинио што си требао, рекне старацъ, срамота би било невратити туђе, и Богъ би те покаро ако би затао туђе.“

Други синъ рекне: „Путуюћи мимо мора, опазимъ дете где играјући се паде у воду; ја брзо притрчимъ, скочимъ, и избавимъ дете, држимъ да самъ доста благородно дело учинио.“

„Ти си сине, рече му старацъ, учинио, што смо као люди, где е комъ могућно другъ гругу учинити дужни. Твоје дело лепо, алъ има у люди и благородније дела.“

Најмлађи рекне: „Мой злотворъ заспи поредъ свои оваца близу дубоке язбине неке, и готовъ беше да се стропошта у њу; ја притрчимъ и увативъ га за руку будећи одвучемъ одъ пропасти.“ „Твој е прстенъ, викне радостно старацъ, свој злотвору добро учинити, најблагородније е дело, кое е човѣкъ учинити кадаръ.“

Курыкъ и Чобанинъ.

(Една басна.)

„Пастиру едномъ помру некомъ несретномъ редномъ све овце? То дочуе курыкъ пакъ дође, да свое сажаленъ изяви. „Та ели могуће, да те тако голема несрећа стиге! И от цело стадо изгуби! Кукавне овце, тако ми ихъ е жао, крвавети би сузе плакао!“

„Хвала ти вуче — рече чобанинъ — ти си сувише милостива срца.“

„Есть, придода изъ края беловъ, кадгодъ самъ шта па-тити мора.“

Млада мува.

(Една басна.)

Млада мувица седила едаредъ са својомъ майкомъ на огњишту, близу лонца, у коемъ се чорба кувала. Стара мува пмаде некуда отићи, и полазећи рече својой ћери: ти остани ту, докъ я недођемъ, алъ се немичи никудъ. Зашто то, упита њи. Зато, одговори маж. еръ се боимъ, да томе вреломъ и ключаломъ бунару (лонцу) ближе непристуишъ. Па шта ће бити? Упашћешъ и удавићашъ се. Зашто би упадала? То ти незнамъ казати, алъ знамъ да ће тако бити, ако се надъ њѡга надлетишъ; колкогодъ самъ мува видила надлетати ту, свака е упала, и ни една више напољ неизашла. То рекавъ мислила е, да е доволно казала, и оде за своимъ посломъ. Ђери се учини то шала, пакъ рече у себи: Какве све бриге старима по глави неходе, ни то невино веселъ, преко димећегъ лонца прелетити, да нѡкушамъ! Да неби оволика крила имала, айде де; и да неби оволико памети имала; алъ тако су ти сви стари; а ми млађи имамо очетъ свою главу, и ођу башъ шале ради да видимъ, шта би то било, што би ме у нутра увући могло.

То рекавъ диже се и налети, алъ текъ што надъ лонацъ дође, пара е обузе, и она падајући викну: Несретна децо, што се држите, да сте мудрии одъ ваши стари и њиове науве неслушате!

Деца и жабе.

(Една басна.)

Едно ято несташне деца играјући се око баре стану изъ несташлука жабе тући, бацајући се каменѣмъ за свакомъ, кога годъ се усуди главу изъ воде промолити. Већъ многой жаби прште глави, а неваљала деца све већма дерајући се бацаше се. Напоследку викне една жаба: Децо децо! Ви башъ нећете ни да помислите, да е та ваша несмислена и по васъ саме никаква игра, по насъ невине животињице кое вамъ никогъ вла ни пакости нечинимо, пропасть и смрт. —

Ништа ние бездушние, него шалити се са боловима и смрти живи тварки, кое се као и ми животу радују. Ништъ већма зло и неваљало ерце непоказуе, негъ туђимъ боловима и мукама радовати се.

У Атини каштиговаше едно дете, што некой невиной тичици очи ископа смрѣу, еръ се бояше, тай ће после и людма исти онаки злодей бити, као што оной невиной тичици бияше.

Преображанѣ лештирова.

Лештирови су међу нижимъ животиняма што тице међу вишима; имаю крила и лете, као и тице, и онако су итри и животни као и тице. Уопште у многомъ су погледу сила знамените животињице: у њи има видети чудновати вештиница, има видети као неке слютнѣ и предказиваня будућности, алъ најчудноватие е преображанѣ (Метаморфоза) где се иста животиња сасвимъ другомъ прометне. Наипре е леша иль ружниа алъ халаво прождрљива и декоя врло шкодљива гусеница, коя силанѣ листъ и пуцакъ пождере и грдну штету людма почини. У средъ тога najveћегъ ждераня дође на едаредъ пакъ се разболе, и онда се вис и грчи, и мора да умре, јошъ знаде напредъ, кадъ ће то бити, пакъ многа сама себи и покровъ и сандукъ спреми, и сложи се у нутра, и премре, и полежи декоя по дуго времена као мртва, нестане гусенице; а онда опетъ наедаредъ сандукъ пукне, и изъ нѣга изађе сасвимъ друга животиња; излети најлепши лештирѣ, на комъ ни трага одъ оне прождрљивости нема, нитъ мари више листа ести, него само съ цвета росу и медъ сиса, а понаввише ни тогъ нетреба, него живи безъ икое бриге, летећи одъ цвета до цвета, люлюшкајући се по нѣму, прави райски животѣ.

Тако се сви лептирови, а тако и све остале бубице, муве, челе, и многе друге одъ ти ситнии животињица преображаю: изъ яйца измиле у виду гусенице илъ црва, и кадъ су неко време тако поживеле, онда се учауре и умру, а после изађу лептировима, бубицама, мувама и другчие па као најлепше тичице по ваздуху лете где су пре као црви и гусенице у земљи води блату и гаду едва се мицале. Само неке има, кое у праве гадове спадаю, ваши и стенице, съ којима то небива, него до края живота остаю што су, прави гадови.

Преображанъ е дакле врло знаменито појавленъ, кое свакогъ човека, особито ако труда узме, самъ очима гледати то, до дивлѣня зачуђава и сила мисли наводи. Отуда су јошъ у најстарија времена лептира и нѣгово преображанъ люди као неки ликъ и подобие свое смрти и свога будућегъ живота сматрали, и на гробнимъ споменицима своимъ гусеницу и лептира изображавали, као символъ бесмрности и онога свога вечного лепшегъ живота.

Говоръ цвећа.

Кадъ пролеће настане и јарко сунце топле огрее, онда се и цвеће и биља одъ сна пробуде, и као на свечанъ празникъ устану, све у нове аљине обучено и у нове ликове, пакъ у онимъ своимъ дивнимъ бояма трептећи, и оне райске мирисе свудъ около себе разсиљући као да намъ дозивљу: Малодушни, што неверујете божијој речи, гледните насъ рукотворъ нѣговъ; и ми смо мртви били, пакъ смо оживили; стару смо аљину у земљи оставили, некъ онде струне, а изашли смо на новъ животъ у новомъ лепшемъ оделу; научите одъ насъ свући старогъ човека са себе, а обући се у новогъ; поновите се и ви у творцу свомъ, коегъ ликъ и подобие на себи имате. Непеците се о телеснимъ потребама; кои насъ овако дивно опреми, и сваке године новимъ лепотама украшава, кои насъ рани и множи и закланя, и за васъ се јошъ већма стара, негъ за насъ, еръ е насъ саме не насъ већъ васъ ради дао; па кадъ е и у насъ сваки листакъ езикъ явљући нѣгову безграничну милостъ, варъ да вашъ небуде и далеко болъ.

То е говоръ цвећа, веруйте му и одбаците туге и ядана, и известни о промислу оца небесногъ ни саме се смрти не бойте, нити сумњайте, да нећемо и ми све смртно са себе сбацив' и одело бесмртия на себе узев' преобращени васкрснути.

Знаци погоне.

(Употребити за диктанда.)

Јака црвенъ неба съ ютра иль вечера предказуе ветаръ.

Жестока жегга сунца знакъ е скоре буре и кише.

Коло око месеца, предказуе кишу.

Кадъ е воздухъ тако провидливъ, да се найдалъ планине чисто виде, знакъ е южногъ ветра и кише.

Многе просевице на югу, предказую наскору кишу.

Што е на дуги више зелени, биће више кише, а што више црвени, више ветра.

Северо источни ветаръ разгони облаке и доноси суво ведро и ладно време, а югозападни доноси облаке и кишу.

Облаци на излазећемъ иль залазећемъ сунцу, значе наскору кишу.

Ако сунце чисто залази, ма пуно небо облака било, разведриће се.

Кад' магла доле падне, биће ведро, а кад' горе оде, облачно.

Кадъ човекъ на шанадномъ уду комъ болове осећа, знакъ е промене времена.

Необична чама на човеку предказуе на скоро кишу и буру.

Кадъ марва рикаюћи у шталу бежи, кадъ теоци и юнице као помагне међу говедама трче, кадъ се овце боду, биће непогоде.

Кадъ петлови у необично време певаю, биће промене времена.

Кадъ се живина много вива, променуће се време.

Кадъ квочка съ пилићи рано за дана на спаванъ бежи, а ютромъ нерадо напълъ излази, знакъ наскоре непогоде.

Кадъ се гуске и патке съ дрекомъ по води лепршаю, и съ дрекомъ на рану трче и туку се, биће злогъ времена.

Кадъ се врабци око воде купе и съ дрекомъ се квасе, биће кише.

Кадъ ласте врло ниско по земљи иль води лете, биће кише ил промене.

Кадъ певаће тице много певаю, знакъ лепогъ времена, а чимъ заћуте, ружногъ.

Кадъ рибе много изъ воде смуцаю, предказую кишу.

Кадъ подъ вече ситне мувице као ровви лете, знакъ лепогъ времена.

Кадъ се муве прозле и пецаю, биће кише и грмљавине.

Кадъ многе глисте въз землѣ излазе биће кише.

Кадъ врикавци (пошци) по кући много певаю, преказую лепо време.

Кадъ димъ изъ оѣака право у висъ иде, значи лепо време, кадъ доле пада, кишу.

Кадъ свеће прштећи гору, знакъ е влаги у воздуху, и наскоро кише, ако е ветаръ нерастера.

Кадъ со влагу навуче, биће кише.

Кадъ жива у барометру у висъ скаче, предказуе лепо време, а кадъ доле пада ружно, и што брже скаче мљ пада, то ће пре та промена наступити.

Една рачунска задаћа.

Теро човекъ гуске. Наиђе на нѣга жена и запита: Куда тераш то дваестъ гусака? Човекъ јој одговори: Иди жено Богъ съ тобомъ, какви дваестъ гусака; да ихъ е јошъ толико, и јошъ пола, текъ онда би ихъ дваестъ било.

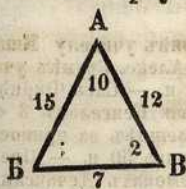
Колико е дакле терао човекъ гусака?

Јошъ една рачунска задаћа.

Еданъ човекъ найми 20 надничара, и погоди ихъ: люде по 3 фор. а жене по полъ фор. на данъ, и изда 20 форинти. Колико е било люди, а колико жена?

Една рачунска игра.

На триуглу показати, да су сви люди еднаки. Метни на углове три нееднаке цифре у знакъ нееднакости людске нп. А благородникъ некъ значи 10, Б, грађанинъ значи 5, а В простака значи 2. Садъ зброй сваке две оближне цифре и стави суму мѣђъ њи. $10 + 5 = 15$, $10 + 2 = 12$, $5 + 2 = 7$. Кадъ си то свршио, а ти садъ зброй свудъ цифру съ угла са ономъ на среди противне стране стоећомъ, и изаће ти свудъ една вредностъ, знакъ еднакости людске тако: $10 + 7 = 17$, $5 + 12 = 17$, $2 + 15 = 17$.

Решенъ задаѣе у броју 9.

Когодъ има оваке броеве (зову се аритметична прогресија) сабирати, часомъ ће рачунъ свршити, ако највећи број јошъ едаредъ узме, и 1 одузме. Овде е нп. 128 највећи број. Тај број јошъ едаредъ узетъ износи $128 + 128 = 256 - 1 = 255$. То е сума одъ сви они (у задаћи) броева.

Зашто? Ђръ е у аритметичној прогресији сваки слѣдећи број за 1 већи одъ сви предходећи; тако е 2 за 1 веће одъ 1. Тако е 4 за 1 веће одъ сви предъ њимъ т. е. одъ $2 + 1$. Тако е 8 за 1 веће одъ $4 + 2 + 1$, кои предъ њимъ стое, и тако е свудъ, покушай ма кои број. Кадъ оћешъ дакле да ихъ саберешъ, а ти само горепоменуто учини, и рачунъ е готовъ.

Решенъ задаѣе у броју 10.

Украо е увек са В и Г по 1 каменъ, а по 1 са Б турио доле подъ А. —

Имена

Г. Г. Предплатника за 1862 год. са сумомъ примљени новаца

(Продуженъ.)

Правосл. общтен. Орловатска 4 ф. — ГГ. Лазаръ Кирићъ учителу Кикинди 1 ф. 50 н. — Михаилъ Зарићъ учителу Кикинди 1 ф. 50 н. — Алекс. Груићъ учитель у Арадцу 3 ф. — Максимъ Нашићъ прота допуњава 1 ф. 50 н. — Сава Фириђаски учитель допуњава 2 ф. — Високопр. Гд. Епископъ Емилиаъ Кенгелацъ 3 ф. — Јованъ Фарановићъ учитель допуњава 1 ф. — Тодоръ Малешинъ за припослате предбр. 1 егз. gratis. — Савва Павловићъ богословъ допуњава 50 н. — Преч. Г. Агатагелъ Архимандритъ Дечански 3 ф, и Гд. Кирилъ Бромонахъ Дечански 3 ф. Лазаръ Бугарски у ст. Сланкамену 1 ф. 50 н. — Давидъ Кристићъ учитель у Лађарку 1 ф. 50 н. — Сима Ненадовићъ учитель у Руми 3 ф. — Ярковачка сришкола 1 ф. 50 н.